

ita datur, ut postea Prælati suo jure utatur ad modum causæ primæ præcipientis, ideo necesse non est ut exprimat in suo actu, quod habeat potestatem ad illam: nam hoc ipso jure constat, et consequenter nec oportet exprimere a quo receperit virtutem, quia hoc impertinens est ad effectum. Potestas autem delegata semper est veluti quid facti, et qui illa utitur se habet ad modum instrumenti actu moti, et pendens ab influxu causæ principalis; et ideo ut de jurisdictione constet, conveniens est exprimere operantem, se illam habere, et consequenter unde illam habeat; quæ differentia est moralis tantum congruentia, ita ut necessarium non sit semper servari. Nam qui utitur potestate delegata, non semper id exprimit, et Prælati ordinarius potest, si velit, id explicare, et interdum forte propter aliorum ignorantiam poterit esse expediens.

13. *Ponitur secundus modus explicandi prædictam sententiam.* — Venio ad modum alium explicandi et defendendi priorem sententiam, nimirum Christum Dominum instituisse, ut essent in Ecclesia episcopatus sub Pontifice, quia non poterat tota Ecclesia immediate gubernari per unum Episcopum universalem, qualis est summus Pontifex: voluitque idem Christus Dominus ut illi intermedii gubernatores essent non tantum delegati, et quasi vicarii Papæ, sed ut essent veri Pastores ordinarii, et Principes spirituales sub Pontifice summo. Hoc enim ostendit ecclesiastica traditio, et sumitur ex verbis Pauli citatis: *In quo Spiritus Sanctus vos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Hinc ergo ulterius fit, ut episcopatus ipse ex vi institutionis Christi jurisdictionem ordinariam et principalem includat; imo quod tota illa dignitas, ut distinguitur a consecratione, in potestate jurisdictionis consistat, quia est dignitas prælationis et regiminis, quæ sine jurisdictione intelligi non potest; et consequenter, nec sine potestate præcipiendi; hæc enim (ut supra dicebam) adeo est intrinseca superiori, ut repugnet aliquem fieri superiorem, seu Prælatum, et non recipere potestatem præcipiendi. Hinc ergo concludunt dicti auctores, hanc potestatem dari immediate a Christo, et ex vi juris divini, quia datur ex vi muneris a Christo instituti; et licet Pontifex, vel per se applicet tale munus huic vel illi personæ, vel possit instituere modum applicandi illud, nihilominus tali muneri ex vi juris divini adhæret talis jurisdictio, et ipsum munus ex vi divinæ institutionis datur, et consequenter Pontifex solum se habet, ut designans

personam: Deus vero est, qui per se et immediate tribuit munus, et consequenter potestatem.

14. *Rejicitur prædictus modus.* — Verumtamen contra hunc modum explicandi hanc potestatem facile potest recepta veritas demonstrari: nam imprimis, licet dicamus episcopatum esse de jure divino, non solum quoad dignitatem ordinis, sed etiam quoad munus pastorale, non inde sequitur institutionem, vel collationem talis muneris vel jurisdictionis esse immediate a Christo, quia fieri recte potuit ut Christus docuerit, et præceperit Apostolis, et præcipue Petro, modum regendi monarchiam ecclesiasticam mediis Episcopis tanquam pastoribus ordinariis, et principibus sub Petro, et nihilominus quod commiserit Petro, et institutionem muneris cum tali jurisdictione, et collationem ejus, non tantum designando personam, sed etiam potestatem ipsam impertiendo. Hæc enim duo valde distincta sunt, et separabilia, præcipere aliquid fieri, vel facere illud; et fieri etiam potuit, ut Christus Apostolis præceperit ut ordinarent modum, et ritum celebrandi sacrificium Missæ quoad accidentales cæremonias, et nihilominus eis commiserit illas ordinare et instituere. Idemque dici potest de oratione publica Ecclesiæ, et similibus. Sic ergo potuit Christus præcipere, ut esset in Ecclesia pastorale munus Episcoporum, et nihilominus institutionem illius muneris committere Petro. Hoc autem posito (in quo nulla repugnantia nec moralis incommoditas ostendi potest), plane sequitur jurisdictionem Episcoporum esse de jure humano, et per homines dari; quia res est talis ex immediata institutione, non ex præcepto, quod ad illam movit: nam præceptum remote se habet et est generale, et non determinat particulares circumstantias rei, sine quibus res ipsa non fit; institutio vero proxime se habet, et constituit rem in particulari cum determinatis circumstantiis. Sicut in exemplis adductis cæremoniæ Missæ sunt de jure humano, esto præceptum generale ordinandi illas fuerit divinum, ut revera est, sive fuerit divinum naturale, sive positivum: et sic in similibus. Idem ergo erit in præsentem ex dicta hypothesis, quod episcopatus inferiores pontificali dignitate non habent a jure divino, nisi generale præceptum instituendi et conferendi talem dignitatem; ut si rex mittens proregem in Indiam, illi præcipiat constituere in provinciis ordinarios gubernatores, illi vero committat, et modum potestatis illis conferendæ, et munerum largitio-

nem, non dicentur postea gubernatores illi habuisse munus a rege immediate, sed a prorege, licet ex regis præcepto, quia proxima mensura potestatis est voluntas, ac judicium proregis, et ipse est etiam proxima causa quæ ex vi suæ potestatis alia officia providet: ita ergo erit in præsentem, posita prædicta institutione.

15. Quod ergo talis fuerit episcopatum institutio, probatur primo ex modo loquendi canonum: ait enim Gregor. in cap. *Decreto*, 1, quæst. 6: *Romana Ecclesia vices suas ita aliis impertivit Ecclesiis, ut in partem sint vocata sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis*, ubi pondero verba illa *vices suas impertivit*; nam plane significant aliarum Ecclesiarum Pastores a Romano habere potestatem, et ideo suo modo vices illius gerere, sicut olim prætores vices imperatoris gerebant. Non intendit autem per hoc docere Gregorius Episcopos esse tantum vicarios Papæ, et non proprios pastores et principes, sed solum voluit explicare emanationem unius principatus ab alio, a quo creantur Episcopi, ut ejus coadjutores. Item Leo Papa in cap. *Ita Dominus*, 19 distinct., loquens de potestate Petri, inquit in ipso fuisse a Christo principaliter collocatam, *ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in omne corpus diffunderet*; quod testimonium ita eludit Castro, ut particulam illam *ab ipso* interpretetur, dicere ordinem temporis, non causalitatis: *Nam Christus potestatem*, sed prius Petro Matth. 16, et postea reliquis Apostolis Matth. 18. Sed imprimis semper ibi supponit falsum, scilicet, Christum dedisse Petro vel Apostolis potestatem Matth. 16 et 18, quia tunc non dedit, sed promisit, ut constat ex verbis, et communi expositione; unde falsum etiam est Christum prius tempore dedisse Petro apostolatam, vel potestatem, quam cæteris Apostolis: nam simul omnibus dixit: *Sicut misit me vivens Pater, et ego mitto vos*, Joan. 20 et cap. sequenti, dixit Petro: *Pasce oves meas*, quod pertinuit ad singularem dignitatem ejus; postea vero iterum quoad munus apostolatus dixit omnibus: *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium*, etc., Matth. ult. Potestas ergo Apostolorum et jurisdictio illorum, ut tales erant, non fuit *ab ipso*, Petro, etiam ordine temporis: non ergo hoc sensu locutus est Leo. Neque per illam particulam *ab ipso* refert solam personam Petri, sed etiam cum proportionem ad suos successores, ut constat ex contextu. Prius enim dicit *Christum Dominum*

ita ordinasse Apostolorum officium, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret. Ubi non dixit prius tempore, sed principaliter, quia nimirum in illo tanquam in capite, et ordinario pastore, cui succedendum esset, in aliis vero tanquam in legatis vitalitiis, ut sic dicam, officium illud collocavit; et addit rationem, et causam, *ut ab ipso*, id est, per ipsum, *dona sua diffunderet*, non in Apostolos: jam enim de illis non tractabat, *sed in corpus omne*, non uno tempore, sed perpetuo; ideo enim voluit dignitatem illam Petri esse perpetuam, ut per Petrum et successores ejus omnis alia potestas ad alios diffunderetur.

16. *Prædictus modus institutionis est magis consentaneus perfectæ monarchiæ et congruentior majori unioni membrorum cum suo capite.* — Secundo, potest adjungi ratio et congruentia, quia hic modus institutionis est magis consentaneus perfectæ monarchiæ, qualem esse Christi Ecclesiam Catholici intelligunt. Item est congruentior ad majorem unionem membrorum omnium, etiam principalium cum suo capite, et perfectiorem subordinationem, et consequenter majorem Ecclesiæ pacem: ergo merito credimus ita fuisse Ecclesiam a Christo institutam. Præsertim quia de supremi capitis institutione cum plenitudine potestatis, et absoluta pastorali cura sine ulla limitatione, constat expresse ex Evangelio: de potestate autem immediate data aliis Prælati, quibus perpetuo succederetur ex vi ejusdem donationis, non constat ex Evangelio, imo neque aliquod ejus indicium reperitur; et aliunde ex usu colligi potest, mutationes et erectiones episcopatum ad romanum Pontificem semper spectasse, ut sumitur ex cap. *Quanto*, et cap. *Salonitanæ*, 63 dist., et cap. *Pastoralis*, et cap. *Temporis*, 7, quæst. 1; et plura alia refert Vargas supra.

17. *Papalis dignitas habet certam et immutabilem qualitatem ex vi suæ institutionis in his quæ ad substantiam ejus pertinent.* — Tertio, declaratur eadem veritas ex differentia inter pontificiam dignitatem et officium Episcopi; nam pontificia dignitas habet certam et immutabilem qualitatem, et potestatem ex vi suæ institutionis, in his quæ ad substantiam ejus pertinent, et ideo recte intelligitur esse potuisse ac debuisse ex immediata institutione divina; nam ex parte subditorum, et territorii habet determinationem per modum universalitatis, ut, scilicet, extendatur ad universum mundum, et omnes christianos baptizatos, et aliquo modo ad omnes homines, quantum ne-

cesse est ad fidei propagationem, ac justam religionis christianæ protectionem; et similiter ex parte actionum solvendi et ligandi omnium modorum et materiarum, in quibus versari possunt, habet eandem determinationem per universalitatem, et in omnibus his habet immutabilitatem, quia nec augeri, nec minui ab hominibus potest, et ideo illius potestatis origo immediate in DEUM fertur, quia non est in hominibus potestas nec innata, nec extrinsecus data, a qua tanta celsitudo potestatis manare potuerit.

18. At vero munus episcopale non habet certam qualitatem aut determinationem ex vi juris divini, neque in territorio, neque in personis subdendis huic vel illi Episcopo, neque in actibus regiminis, neque in materia illorum: unde videbimus quoad territoria episcopatus esse inæquales, et eundem nunc augeri, nunc minui, vel unum in duos dividi, vel e converso ex duobus unum fieri; quoad personas etiam ex eadem diœcesi aliqua eximuntur a subjectione Episcopi, et immediate subjiciuntur Papæ, vel alteri juxta voluntatem ejus, et sæpe contingit Episcopum unius diœcesis habere Ecclesias subjectas sibi in alterius diœcesi, et aliquam exemptam in proprio territorio. In ipsis etiam episcopatibus est ordo hierarchicus Episcoporum, Archiepiscoporum et Patriarcharum seu Primatum, qui nullo modo potest in jus divinum referri, ut per se constat. Item in actibus jurisdictionis spiritualis aliqui sunt quos non possunt Episcopi exercere vi sui officii, ut instituere irregularitates, ut in propria materia dixi, vel præscribere impedimenta irritantia matrimonium, ut ex propria materia suppono, vel relinquere suum episcopatum, aut ad alium transire, juxta capit. *Inter corporalia*, de Translat. Episcoporum, et cap. *Nisi cum pridem*, de Renuntiatis, et in universum graviorum causarum definitio juxta cap. *Majores*, de Baptismo. In aliis vero actibus jurisdictionis quos episcopalis potestas exercere potest, limitationem et reservationem sæpe recipit, vel certam mensuram, ut in absolutionibus, dispensationibus, indulgentiis et aliis similibus; ergo non potuit convenienter tale munus habere divinam institutionem immediatam quæ debet esse certa et præscripta; qualis enim et quanta hæc fuerit, ex jure divino definiri non potest; ergo nec ipsum munus in potestate jurisdictionis consistens fuit immediate institutum et datum a Christo, sed solum præceptum et commissum Vicario suo.

19. *Evasio cum obviatone.* — Dicitur ex vi

juris divini habere Episcopum integram potestatem jurisdictionis spiritualis, nisi a Papa aliquibus rebus limitetur, et solum in hac dependentia esse inferiorem potestate Papæ, atque hoc modo habere certam qualitatem, et præscriptum modum ex vi juris divini, variabilem tamen per humanum. Sed imprimis hic modus institutionis alienus est ab institutione divina: decet enim ut ea quæ immediate a Deo præscripta sunt immutabilia permaneant, et ita videmus servari in institutionibus sacrificii et sacramentorum. Deinde, cum in illo munere tanta futura esset mutabilitas ac varietas, et nunquam retenturum esset totam illam universalitatem, necesse fuit ita divinitus institui, cum jamjam esset data Ecclesiæ in Petro sufficiens potestas, per quam posset ordinari; Deus enim suaviter disponit omnia, operando per causas secundas, quando commode potest. Denique ex illo modo institutionis videntur sequi aliqua absurda; unum est, episcopalem jurisdictionem de se, et ex vi juris divini extendi ad universum mundum, et ad omnes homines, nisi per Pontificem limitetur, ad modum jurisdictionis apostolicæ, quod per se incredibile est. Aliud est, posse Episcopos ex vi juris divini dispensare in matrimonio rato, nisi a Papa reservetur, quod est etiam incredibile. Tertium est, posse relinquere episcopatum sua auctoritate, nisi a jure humano esset prohibitum, quod est contra Innocentium III, in d. cap. *Inter corporalia*; et similia possunt multa inferri; non fuit ergo talis institutio divina, sed solum hæc, ut crearentur Episcopi, qui essent ordinarii pastores principales animarum; ergo nihil aliud immediate per jus divinum positivum institutum est. Ex illa vero generali ordinatione sequitur statim, in creando illo munere, servanda imprimis esse quæ jus divinum naturale postulat, supposito priori fundamento, scilicet, ut tale munus creetur cum omnibus necessariis ad convenientem usum ejus: in his vero quæ prudențialia vel arbitraria sunt, res tota commissa est Petro; ergo ab illo, et per illum habent immediate Episcopi omnem suam potestatem.

20. Unde tandem concluditur, multo magis id dicendum esse de potestate ferendi leges, quia non solum potest illa limitari, vel ampliari per Pontificem, ut quotidie fit, sed etiam possent particulares episcopatus institui, non conferendo Episcopis potestatem condendi leges; quia hæc potestas non est per se necessaria in omni gubernatore, nec in omni principe, ut patet in temporalibus principibus

habentibus superiorem in illo ordine. Et ratio est, quia ad hujusmodi regimen, etiam ordinarium, principaliter sufficit potestas præcipiendi pro tempore, pro quo durat regimen, et obligandi, cogendi, ac judicandi, quæ omnia possunt haberi sine potestate ferendi leges, id est, perpetua præcepta, et durabilia post mortem præcipientis. Vel saltem posset Pontifex ordinare, ut statuta Episcoporum non essent firma et durabilia, nisi ab ipso confirmarentur, vel nisi approbarentur a concilio provinciali, vel a Metropolitano, aut Patriarcha, prout ipsi juxta regionum varietatem, ac distantiam videretur expediens. Cur enim hoc non poterit Pontifex? aut quæ est in his omnibus repugnantia? Imo usus ipse ostendit, potestatem hanc sæpe illis concedi cum aliqua limitatione, ut patet ex cap. ult. de Fer. ibi *Cum clero, et populo*, et ex c. *Novit*, cum toto fere titulo de his quæ fiunt a prælatis sine consensu Capituli. Ergo ex divino jure naturali non repugnat episcopale regimen cum hac limitatione instituti, quandoquidem Episcopi in suo ordine non sunt supremi principes, sed superiores habentes; nec etiam repugnat ex divino jure positivo, ut a fortiori constat ex dictis; quia nullum est verbum in sacra Scriptura, nec ullum vestigium traditionis, unde colligi possit tale positivum jus, si ex natura rei non est illa potestas necessario connexa cum episcopali munere. Habent ergo Episcopi hanc potestatem, quia supremus Ecclesiæ legislator humanus, qui est Pontifex, illam eis, vel expresse, vel tacite concessit, suave muneri adjunxit. Sicut supra dicebamus de dynastis subjectis imperatori, vel alteri regi supremo in temporalibus, tunc posse leges civiles condere, quando eis concessum est, et non alias; quod autem Episcopis sit hæc potestas concessa, ex usu, et ex juribus citatis constat.

21. *Respondetur fundamentis adversariorum.* — *Episcopi succedunt Apostolis ut fuerunt Episcopi, non ut Apostoli.* — Ad primum ergo, et præcipuum fundamentum Castri, quod Episcopi sunt successores Apostolorum, respondetur uno verbo succedere illis ut Episcopi fuerunt, non ut fuerunt Apostoli: sunt enim hæc dignitates diversarum rationum: Paulus enim Apostolus fuit, et nescimus fuisse Episcopum alicujus certæ diœcesis, vel habuisse aliquam propriam Ecclesiam, tanquam ordinarium et proximum pastorem illius, licet haberet sollicitudinem omnium Ecclesiarum, 2 Corinth. 11, et in multis creavit Episcopos, ut Titum Cretæ, Timotheum Ephesi,

Dionysium Athenis. De Joanne etiam Evangelista legitur, rexisse universas Ecclesias Orientis, et in eis Episcopos constituisse, non tamen propriam alicujus sedem privatum Episcopum occupasse. Fuerunt ergo omnes Apostoli Episcopi immediate facti a Christo quoad consecrationem, et quoad hanc succedunt illis omnes Episcopi: fuerunt item Apostoli Episcopi quasi universales totius Ecclesiæ ex immediata concessionem Christi, et secundum hanc rationem non habuerunt successores præter solum Petrum, qui altiori modo pontificatum habuit.

22. Aliqui etiam Apostoli (licet non omnes) habuerunt determinatas sedes episcopales, et quoad hoc non habuerunt episcopatum immediate a Christo, sed per determinationem humanam. Sic Jacobus Alphæi creatus est primus Episcopus Hierosolymitanus a Petro, ut testatur Chrysostomus, homil. 87 in Joann., et Euseb., lib. 2 Historiæ, cap. 1. Sic etiam ipse Petrus primus Episcopus fuit Antiochiæ, quam sedem non immediate a Christo habuit, sed sua auctoritate accepit, et eadem postea reliquit. Quoad hos ergo episcopatus succedunt Apostolis Episcopi, proprie quidem, et in rigore solum in illis Ecclesiis, quæ aliquem ex Apostolis habuerunt in primum Episcopum, in reliquis vero solum per quamdam imitationem, vel participationem, quam habent a Petro, non immediate a Christo. Ad verba Christi Matth. decimo octavo, jam dictum est solum fuisse promissiva. Modus autem quo talis potestas esset danda pastoribus Ecclesiæ, ibi non declaratur. Unde, licet Episcopi habeant per Petrum potestatem, verissime in illos convenit, *Quoscumque ligaveritis, etc.*, cum participatione, et distributione accommodata. Reliqua testimonia immerito afferunt, quia non solum de Episcopis, sed etiam de omnibus superioribus, seu Prælatibus inferioribus verum habent; et suo modo etiam in magistratibus et principibus temporalibus, quamvis certum sit non immediate a Deo, sed per concessionem hominum habere suam potestatem: nam postquam illas habent, incipiunt esse ministri Dei, et ideo illis debetur obedientia.

23. *Apostolatus fuit dignitas universalis jurisdictionis in totam Ecclesiam, ac proinde competit ei ferre leges, non sic vero episcopalis.* — Ad secundum, patet responsio ex dictis; concessa enim majori in bono sensu, negatur minor, quia potestas ferendi leges non est de ratione intrinseca muneris episcopalis secundum generalem rationem suam, secundum

quam habet originem aliquam a jure divino, et ideo non est apta comparatio, quæ fit ad dignitatem apostolatus; nam illa fuit dignitas universalis jurisdictionis respectu totius Ecclesiæ, et ab ipso jure divino fuit determinata ad illum gradum perfectionis. Episcopalis autem dignitas quoad jurisdictionem non est ita de jure divino, nec habet ab illo certum modum potestatis, et consequenter nec institutionem, sed solum generale præceptum instituendi et conferendi illam; et hoc modo sufficienter explicantur verba Pauli: *In quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*; eo vel maxime quod etiam reges dicuntur regnare per Deum, et habere potestatem a Deo, etiamsi per homines immediate illis collata sint regna: ita ergo licet Episcopi constituantur a Petro, verissime dicitur positos esse a Spiritu Sancto ad regendam Ecclesiam, quia hæc est voluntas Spiritus Sancti, et non sine ipsius inspiratione et cooperatione fit. Reliqua quæ ibi adduntur jam sunt expedita.

24. Ad tertium ex usu, respondetur, post Apostolos semper fuisse Episcopos creatos per homines, et non immediate a Christo, et accepisse suam potestatem mediante Pontifice summo aliquo modo, licet non semper fuerit idem modus servatus; nam in principio nascentis Ecclesiæ, licet Petrus sua auctoritate quam plurimos episcopatus erexerit, ut late refert Baron., ann. 44, n. 11, 27, et sæpe aliis locis, tamen etiam alii Apostoli per potestatem sibi a Christo concessam Ecclesias erigebant, et Episcopos in eis constituiebant, ut de Paulo dictum est, et de se ipse testatur, et de Joanne Evangelista ait Hieron. de Scriptor. Eccles.: *Totas Asiæ fundavit, rexitque Ecclesias*; et Tertulian., lib. 4 contra Marcionem: *Habemus (inquit) Joannis alumnas Ecclesias: nam etsi Marcion Apocalypsim ejus respuit, ordo tamen Episcoporum ad originem recenset, in Joannem stabit auctorem*; et de aliis similiter est notum, ac necessarium.

25. *Ordo hierarchicus totus a Petro dependens.*—Nihilominus vero credendum est omnes Episcopos ab Apostolis creatos habuisse successores, media Petri auctoritate, mediate, vel immediate; nam ordo hierarchicus Episcoporum, Archiepiscoporum et Patriarcharum a principio Ecclesiæ incepit, et quia in Ecclesia perpetuo erat duraturus, non sine auctoritate Petri institutus est, ut alibi, Deo dante, latius dicemus; tunc ergo in Asia, et aliis regionibus remotioribus per electionem aliquam usu, et tacito consensu romani Pontificis fiebant Epis-

copi et superiores Prælati, et fortasse Archiepiscopi confirmabant Episcopos, in Oriente et regionibus remotis, Patriarchæ autem Archiepiscopi; ipsi vero Patriarchæ a principio fuerunt per Petrum instituti, et postea auctoritate Romanæ Ecclesiæ, vel modo aliquo ab illa præscripto constituiebantur, et ad hunc modum semper potuerunt Episcopi mediate, vel immediate per romanum Pontificem creari; et licet per electionem, vel postulationem cleri aut populi fierent, potestas ipsa semper dabatur auctoritate capituli, vel per se, vel per alios operantes, quod usque hodie servatur in Ecclesia Catholica, semperque servatum fuisse credendum est; nam, ut ait Irenæus lib. 3, c. 3: *Ad Romanam Ecclesiam propter principalem rem principalitatem necesse est omnes convenire Ecclesias, hoc est, omnes undique fideles*; quod, licet maxime de doctrina fidei verum sit, tamen etiam locum habet in his omnibus quæ ad universale regimen, et graviore ejus actus pertinent, inter quos computatur creatio Episcoporum, ut tradit Gregor. in cap. *Præceptum*, dist. 12, et ibi Glossa et alii notant, et sumitur ex cap. *Antiquis*, 9, q. 3, quod sumptum est ex Epistola Athanasii ad Felicem Papam: unde etiam notat Glossa in cap. *Quanquam*, de Elect., in 6, quod de jure antiquo et dispositione Ecclesiæ potestas conferendi episcopatum pertinet ad Papam, et notat Panormit. in cap. *Verum*, de Foro compet., n. 11.

26. Atque hinc tandem explicata et confirmata manet ultima pars assertionis, in qua dicebamus potestatem hanc Episcoporum originem habere a jure divino, et præceptum Christi est, ut Ecclesia per Episcopos gubernetur, et quod a Papa vocentur in partem sollicitudinis, licet modus, determinatio, et collatio potestatis per arbitrium et prudens judicium Pontificum facta sit, et augeri, vel limitari possit; ut autem hæc omnia clariora fiant, et ad omnes singulares personas, quæ leges ecclesiasticas ferre possunt melius applicentur, nonnulla peculiaribus dubia in sequenti capite proponemus, et exponemus.

CAPUT V.

DECIDUNTUR NONNULLA DUBIA, QUIBUS DOCTRINA SUPERIORIS CAPITIS MAGIS EXPLICATUR.

1. *Dubium primum.*—*Episcopus non posse aliquid statuere contra jus commune vel circa ea quæ Papa sibi specialiter reservavit.*—*Circa quæ non potest statuere Episcopus.*—*Circa quæ*

potest statuere Episcopus.—Primum dubium est, utrum Episcopus possit condere leges sine voluntate Papæ, et quæ regula in hac materia servanda sit, videlicet, an possit Episcopus quicquid ei non prohibetur, vel solum quod ei conceditur. In quo primo dicendum est Episcopos non posse leges ferre in rebus quas Papa sibi specialiter reservavit, illis videlicet aliquo modo repugnantes. Hoc est certissimum ex subordinatione debita; habeturque in cap. 1 de *Translat. Episcop.*, et cap. 1 et 2, de *Reliquiis et venerat. Sanctorum*, et cap. ultim. de *Religiosis domibus*; unde secundo certum est non posse aliquid statuere contra jus commune, quia eo ipso repugnarent voluntati superioris, sumitur ex cap. secundo de *Locato*. Tertio, addendum in gravioribus causis nihil posse statuere, quia per generalem regulam sedi apostolicæ sunt reservatæ. Notat Glossa in cap. secundo de *Majorit. et obedient.*; item Glossa in cap. 2, § *Porro*, dist. 3, et 18 dist., in principio; Abbas in cap. ult. de *Offic. legati*, n. 5; et sumitur ex cap. *Præceptis*, dist. 12, et cap. *Multis*, dist. 17; et cap. *Majores*, de *Baptismo*. Probatur etiam ex generali principio, sub generali concessione non venire ea quæ in specie non essent verisimiliter concedenda, cap. ultim. de *Officio vicarii*, in 6, et optime ad rem præsentem in cap. *Quod translationem*, ubi adnotant Panormitan. et alii, et Bartol. in l. *Omnes populi*, ff. de *Justitia et jure*, n. 26. Dicuntur vero esse graviora quæ ad novam fidei declarationem vel promulgationem pertinent, vel quæ concernunt statum universalis Ecclesiæ, ut, verbi gratia, continentia Sacerdotum, aut quæ repugnant privilegiis, vel consuetudinibus universalibus, juxta cap. *Cum dilectus*, de *Consuetud.*; ubi Glossa verbo *Constitutus*. Item unam Ecclesiam alteri subjicere, aut duos episcopatus in unum, vel unum in duos dividere, ut dicitur in dicto cap. *Quod translationem*; et simile esset quadragesimale jejunium mutare, vel quid simile. Extra alios vero casus pro generali regula habendum est, Episcopum non egere positiva approbatione, confirmatione, aut concessione Papæ, ut possit statura condere de se firma, ac perpetua, quia hoc convenit illi jure ordinario, 2 de *Majorit. et obedient.*, capitulo secundo, de *Constitut.* in 6, et ex perpetua consuetudine, traditione Ecclesiæ, neque est ulla ratio ad limitandam hanc Episcopi potestatem.

2. Secundum dubium est, utrum Episcopus possit sine consilio, vel consensu capituli, aut cleri, statuta efficere. Aliqui enim id affirmant

ex Glossa in cap. *Si quis*, de *Majoritate et obedient.*; sed illa Glossa id non dicit, sed solum ait posse Episcopos constitutiones facere; unde Panormitan. cap. ult. de *Offic. legati*, absolute id negat, citatque Joann. Andr., et id colligit ex cap. *Novit* et cap. *Quanto*, de *His quæ fiunt a Prælato sine consensu Capituli*; quæ jura non loquuntur de statutis, sed de objectionibus bonorum Ecclesiæ, et aliis similibus negotiis, quæ ab Episcopo sine Capitulo facienda non sunt: unde dicendum puto eandem fere regulam hic esse servandam, quæ in proximo antecedenti puncto posita est; nam regulariter Episcopus non pendet in ferendis legibus a Capitulo, quia non habet ab illo potestatem, sed a Papa, a quo in suo gradu constitutus est princeps habens regimen monarchicum, quia hoc erat magis consentaneum divino juri. Item, quia nullo jure adhibetur hæc limitatio potestatis episcopalis, nec talis dependentia Prælati a subditis in legibus ferendis sequitur ex principiis naturalibus: ergo non est pro generali regula constituenda; solum ergo dici potest esse necessarium consilium, vel consensum cleri, aut etiam populi in casibus a jure expressis, vel in his rebus quæ specialem rationem, vel necessitatem præ se ferunt. Exemplum prioris partis habetur in cap. ult. de *Ferriis*, et de illo late dixi in tom. 1 de *Religione*, tractat. 2, lib. 2, cap. 11, a num. 7. Exempla alterius partis sunt, si leges Episcopi disponant de rebus quæ possunt cedere in præjudicium Capituli, aut cleri, proportionem servata, ut si sint contra privilegium a superiore illis concessum, vel contra præscriptam consuetudinem; et hoc ad summum potest colligi per argumentum a simili ex dictis capitibus *Novit* et cap. *Quanto*, et magis ex cap. *Vestra*, de *Locato*; et est hæc communis sententia. Felinus capit. *Cum omnes*, de *Constitut.* n. 11, et Archid. ex textu ibi cap. de *Consecrat.*, distinct. 3.

3. *Idem posse Archiepiscopos in suis particularibus diocesis quod Episcopi in suis.*—Tertium dubium est, quid dicendum sit de superioribus Prælati, ut sunt Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ. De quibus imprimis certum est, jure communi idem posse in suis particularibus diocesis quod Episcopus, quia illarum Episcopi sunt. Deinde dicendum est nihil amplius, vel infra, vel extra illas posse, nisi speciali jure, aut prescripta consuetudine, vel privilegio eis consensus sit. Ita sumitur ex cap. 4 usque ad cap. *Conquestus*, 9, q. 3, et cap. *Duo simul*, de *Offic. ordinarii*. Ratio